

راه آفتاب

سفارش داشت که سهمی از وقت خود را در خانه، برای قرآن قرار دهید؛ زیرا خانه‌ای که در آن قرآن تلاوت شود، برای اهلس محل انس و آرامش خواهد بود.

وسائل الشیعة، ج ۶ ص ۲۰۰.

خانہ اُنس؛ شرح رفتار «شما» با «خانوادہ»

حسین سلیمانی

آستان قدس رضوی معاونت تبلیغات ارتباطات الکترونیکی

شناسنامه: سلیمانی، حسین، عنوان و نام پدیدآور: خانه انس: شرح رفتار شما با خانواده / حسین سلیمانی؛ تهیه: معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی، مشخصات اثر: مشهد، انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۳. فروست: رهنما ۱۱۷. شابک: ۴-۱۸۷-۲۹۹-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا. یاداشت: سبک زندگی، راه و رسم زندگی (اسلام)، خانواده‌ها - جنبه های مذهبی و قرآنی - اسلام. شناسه افزوده: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی، رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ خ ۸س BP۲۳۰/۱۷. رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۱. شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۰۰۴۳۲.

۱۱۷

نام اثر : خانه انس ؛ شرح رفتار «شما» با «خانواده»

نویسنده : حسین سلیمانی

تهیه و تولید : اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

به سفارش : اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی آستان قدس رضوی

چاپ سوم : بهار ۱۳۹۶ • چاپ چهارم : بهار ۱۳۹۶ شمارگان : ۲۰۰۰۰ نسخه

ناشر : انتشارات قدس رضوی شابک : ۴-۱۸۷-۲۹۹-۶۰۰-۹۷۸

به کوشش : محمدحسین پورامینی

مدیر هنری : مریم سادات منصوری

ویراستار : زهرا مولایی

نشانی : مشهد مقدس، حرم مطهر امام رضا (ع)، اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

تلفن : ۰۵۱-۳۲۲۳۵۳۱۲ نمابر : ۰۵۱-۳۲۲۴۰۶۰۲

پست الکترونیک : rahnama.eq@gmail.com

فهرست

۹	درآمد
۱۱	فصل اول: «گلداری»؛ رفتار مرد با همسرش
۲۱	فصل دوم: «نگهبانی»؛ رفتار زن با همسرش
۲۷	فصل سوم: «تا مادری و پدری»؛ رفتار والدین قبل از به دنیا آمدن فرزندان
۳۳	فصل چهارم: «نشانه شناسی»؛ رفتار والدین بعد از به دنیا آمدن فرزندان
۴۱	فصل پنجم: «محبت‌های تقویمی»؛ رفتار فرزندان با پدر و مادر
۴۹	فصل ششم: «خواهران و برادران غریب»؛ رفتار فرزندان با یکدیگر
۵۷	فصل هفتم: «فرزند جدید»؛ رفتار با داماد و عروس
۶۳	فصل هشتم: «مگر مهم است؟»؛ صلهٔ رحم و ارتباط با سایر فامیل

خانۀ انس

شرح رفتار «شما» با «خانواده»

دریچه ؟

به خانواده ات فکر می کنی، و به رابطه ات با «آن‌ها»، از خودت

سؤال می کنی:

۱. رفتارت با همسرت چگونه باید باشد؟
 ۲. در رفتار با فرزندان چطور باید عمل کنی؟
 ۳. با خواهران و برادران چگونه باید تعامل کنی؟
 ۴. در صلۀ رحم و ارتباط با فامیل چطور باید رفتار کنی؟
 ۵. و به طور کلی رفتارت با خانواده و فامیلت چگونه باید باشد؟
- «خانۀ انس» فرمول‌هایی هستند در جهت پاسخ به سؤالات بالا و شرح رفتار «تو» با «خانواده و فامیلت» بر اساس مبانی اسلام.

درآمد

یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی کردن ... مثل مسئله خانواده ... رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند ... این‌ها آن بخش‌های اصلی تمدن است ... در این بخش، پیشرفت ما چشمگیر نیست ... برای ساختن این بخش از تمدن نوین اسلامی، به شدت باید از تقلید پرهیز کنیم.^۱

«خورشید قرار است در خانه‌ای ساکن شود!»

این خبری است از آسمان، خبری از یک ستاره پر نور ... چه کسی می‌تواند برای خورشید خانه بسازد؟! چه کسی می‌تواند این افتخار را کسب کند؟!

به توانایی‌هایت فکر می‌کنی، به اینکه دوست داری سازنده خانه خورشید باشی، آن همه نور، آن همه انرژی و آن همه حیات، همه در خورشید جمع‌اند و خورشید می‌شود ساکن خانه‌ای که «تو» ساخته‌ای. با اعمال خانه‌ای می‌سازی برای سکونت خورشید.

۱. مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۰۷/۲۳.

گلداری

فصل اول

رفتار مرد با همسرش

گل‌ها نیاز به مراقبت دارند و هرکاری را که در «گلداری» مرسوم است، باید به درستی انجام داد تا این گل طراوت، زیبایی، بو و عطر خوشی داشته باشد و باعث زیبایی و آرامش و خوشی شود.

زندگی عادی هم همین‌طور است، منظور از نظر گل و گلداری است! بعضی‌ها هستند که رفتار خاصی را می‌طلبند، این رفتار خاص به علت طبیعت و نوع خلقت آن‌هاست، باید با هر چیزی مطابق آنچه که می‌طلبد رفتار کرد. یکی از فرمول‌هایی که لازم است مردها در زندگی به آن توجه کنند، فرمول رفتار با همسر است. یک فرمول ساده در گفتار، اما سخت در عمل!

پنجره

«اسم همسر + گل + رفتار با همسر موافق دستور
خداوند + لباس بودن»

باید حتماً به اسم همسرستان گل اضافه کنید و این را در صحبت با

همسران مدام تکرار کنید! باید در ذهنتان حک شود که همسر شما گُل است، چرا؟ چون می‌خواهیم رفتار با گُل را در رفتار با همسر امتحان کنیم.

با گُل چگونه باید رفتار کرد؟ از گُل چگونه باید مراقبت کرد؟ اسلام زن را به یک شاخه گُل تشبیه کرده است.^۱

اینکه برای توضیح رفتار با زن از لفظ گُل استفاده شده یک مسئله ساده نیست، درون این تشبیه نکته مهمی نهفته است. گُل نیاز به محبت، به مراقبت، به توجه دارد، اگر این کارها در قبال گُل انجام نشود باعث صفا و طراوت و عطر خوش نمی‌شود و گُل روز به روز پژمرده‌تر می‌شود و در نهایت عفونت به بار می‌آورد و انسان مجبور است آن را ببندازد دور! قطعاً یکی از دلایل جدایی در خیلی از زندگی‌ها درست رفتار نکردن با زن از ناحیه مردهاست، وقتی با زن مثل یک شاخه گُل رفتار نشود خواه ناخواه بعد از مدتی پژمرده می‌شود و گُل پژمرده نتیجه اش جدایی است! باید با زن (بخوانید شاخه گُل) به نیکی رفتار کرد، قطعاً باید در ادای حقوقش به نیکی عمل کرد^۲ و حتی اگر قرار شد از گُلی جدا شویم باید نیکی را هنگام جدا شدن هم رعایت کنیم.^۳

۱. امام علی علیه السلام می‌فرمایند: به درستی که زن شاخه گُل است ... پس در هر حال با او مدارا و همراهی کن تا زندگی باصفایی داشته باشی (من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۹۲).
۲. و مهریه آنان را به طور پسنندیده بپردازید (نساء، ۲۵)، [و مرد] خوراک و پوشاک آن‌ها را به شایستگی عهده دار است (بقره، ۲۳۳).
۳. آن‌ها را به شایستگی رها کنید (طلاق دهید) (بقره، ۲۳۱).

﴿وَ عَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾^۱

و با زنان به طور شایسته معاشرت کنید.

یکی از حقوق مهریه است. متأسفانه بیشتر مردها در مقابل پرداخت مهریه همسرشان هیچ قید و بندی ندارند و به هیچ وجه به فکر پرداخت آن نیستند، در صورتی که دادن مهریه واجب است همان طور که دادن پولی که از دیگران قرض گرفته‌ایم، واجب است و همان طور که نماز خواندن و روزه گرفتن و خمس و زکات دادن واجب است. «چه کسی داده و چه کسی گرفته!» اشتباه بزرگی است که در فرهنگ جامعه شکل گرفته و متأسفانه مردها حواسشان نیست که این ندادن مهر چه گناه بزرگی است و در دنیا و آخرت چه بلایی به سرشان خواهد آورد! یا نباید مهر را قبول کرد و یا وقتی انسان قبول کرد از نظر شرعی وظیفه دارد که مهر را بپردازد، مگر اینکه همسرش رسماً مهرش را ببخشد! وقتی کسی می‌داند نمی‌خواهد مهری را پرداخت کند یا نمی‌تواند پرداخت کند، حق ندارد قبول کند حتی حق ندارد به حساب خودش بگوید مهر را قبول می‌کنم اما بعد همسرم می‌بخشد!^۲ خیر! متأسفانه این نوع از ازدواج که

۱. نساء، ۱۹.

۲. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: مردی که با زنی ازدواج کند و قصدش این باشد که مهر زنش را ندهد نزد خداوند آن مرد زناکار است (وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۲۶۷).

انسان قصد دادن مهر همسرش را نداشته باشد، نزد خدا ناپسند است و روز قیامت با آن مرد مثل گناهکار رفتار می‌شود!^۱ یکی از گناهانی که خداوند نمی‌بخشد، همین گناه است.

پنجره

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى غَافِرٌ كُلِّ ذَنْبٍ إِلَّا مَنْ جَحَدَ مَهْرًا.^۲
خداوند متعال هر گناهی را مورد آمرزش قرار می‌دهد [و یکی از گناهانی که نمی‌بخشد] گناه انکار و ندادن مهریه زن است.

بعضی از گل‌ها خار هم دارند، اما این خار در اصل برای محافظت از آن‌هاست، یک «گلدار» عاقل اگر خار دستش را برید و خونی کرد صبر می‌کند، فوراً گل را از بین نمی‌برد، اگر گل را آفت گرفت فوراً آن را بیرون نمی‌اندازد و تا لحظه آخر همه تلاشش را می‌کند که گل را سلامت نگه دارد.

۱. رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: هر مردی که بر زنش در دادن مهریه اش ظلم و ستم کند نزد خداوند زناکار به شمار می‌آید و در روز قیامت خدا به او می‌گوید: بنده من! کنیزم را با عهد خود به عقد تو درآوردم، اما تو به عهدم وفا نکردی، پس خدا طلب آن زن را بر عهده می‌گیرد و همه کارهای خوب مرد را به حساب زن می‌نویسد اما باز حق آن زن ادا نمی‌شود و به همین دلیل فرمان می‌دهد که آن مرد را به آتش بیندازند (وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۲۶۷).

۲. مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۳۷۸.

زندگی هم همین است (با کم و زیادش!!!)، باید مدارا کرد و تحمل، صبر کردن بر بداخلاقی‌های زن به خاطر خدا پاداش دارد، اساساً انسان باید در همه حال طرف حسابش کس دیگری باشد، در همه حال باید با فرد دیگری معامله کند، فردی نه از جنس انسان‌ها که انسان باید طرف حسابش را خدا در نظر بگیرد آن وقت است که از دیگران هیچ توقعی نخواهد داشت و با خیال راحت هرچه را که خدا فرمان داده است، انجام می‌دهد. این محبت کردن، این به نیکویی و به شایستگی رفتار کردن هم مرز و حد و حدودی دارد، حدش دقیقاً تا جایی است که دین اجازه داده است، یعنی محبت کردن و به نیکی رفتار کردن با زن تا جایی خوب است که مخالفت با خدا صورت نگیرد. یک نمونه از مخالفت این است که مرد به بهانه روشن‌فکری، محبت، آزاد گذاشتن زن و ... به زنش اجازه دهد تا بدون پوشش مناسب در جامعه ظاهر شود.^۴ چنین نیست بلکه مرد وظیفه دارد در جهت رشد معنوی به همسرش کمک کند.

۱. رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: هر مردی که بر بداخلاقی همسرش به خاطر خدا صبر کند، برای هر بار صبرش پاداشی همانند پاداش صبر ایوب ﷺ در برابر بلاهایش به او داده می‌شود (وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۱۶).

۲. رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: مردی که از همسرش اطاعت کند خدا او را با صورت به آتش می‌اندازد، سوال شد: این پیروی چیست؟ پیامبر ﷺ فرمودند: به همسرش اجازه دهد بدون پوشش مناسب به حمام‌های عمومی، عروسی‌ها و سوگواری‌ها برود و لباس نازک بپوشد (اصول کافی، ج ۵، ص ۵۱۷).

از طرف مرد وظیفه این طور است که ضرورت‌های زن را درک کند، احساسات او را بفهمد، نسبت به حال او غافل نباشد و خود را صاحب اختیارِ مطلق العنان او در خانه نداند ... مرد باید به زن کمک کند تا عقب ماندگی‌هایی را که در جامعه ما دارند، جبران کند. البته مراد از این عقب ماندگی‌ها، آن چیزهایی نیست که امروز به تقلید از فرنگی‌ها در جامعه ما مطرح می‌شود، بلکه مراد معرفت است. مراد تحصیلات است. مراد پیدا شدن روح اندیشه و تأمل و فکر در زن است. مراد این‌هاست که هرچه مرد بتواند باید در این زمینه به همسرش کمک کند.^۱

یک قسمت از فرمول مانده و آن لباس بودن مرد برای زن است، لباس چه کاری انجام می‌دهد؟ انسان را از آسیب محافظت می‌کند، عیوب انسان را می‌پوشاند و در گرما و سرما حافظ انسان است و باعث بهتر جلوه کردن و زیبایی انسان می‌شود. هر وظیفه‌ای که ما برای لباس در نظر می‌گیریم، عین همان وظیفه را مرد در قبال همسرش دارد. اگر مرد لباس همسرش باشد عیوب او را مخفی می‌کند، او را محافظت می‌کند، با رفتارش باعث آرامش همسرش می‌شود و زینت بخش او. هر لباسی

۱. مقام معظم رهبری در خطبهٔ عقد، ۱۳۷۵/۲/۱۰.

برای زمانی خوب است، اگر در تابستان لباس زمستانی پوشیده شود انسان محافظت نمی‌شود بلکه برعکس گرم‌زده خواهد شد، اگر لباسی که مربوط به تابستان است در زمستان پوشیده شود در مقابل سرما دوام نمی‌آورد. هر دوره‌ای از زندگی و هر شرایطی از زندگی لباس خاص خودش را می‌طلبد و مرد باید حواسش باشد که همسرش در چه دوره و در چه شرایطی است و مطابق همان دوره و شرایط لباس همسرش باشد.

پنجره

﴿أَنْتُمْ لِبَاسٍ لِّهِنَّ﴾

و شما مردها پوششی هستید برای زنانان.

«گلداری» واقعی همین است که با امانتی که خدا در اختیار انسان قرار داده است همانطور رفتار کنیم که خدا می‌پسندد، آن وقت است که می‌توانیم کمی، فقط کمی سرمان را بالا بگیریم و نور محبت خدا و رضایتش را حس کنیم. «گلداری» کاری سخت اما با درآمدی بسیار عالی است، هر وقت طرف حساب خدا باشد فروشنده خوب سود می‌کند، خیلی خوب.

۱. بقره، ۱۸۷.

نگهبانی

فصل دوم

رفتار زن با همسرش

در هیچ کشوری از کشورهای دنیا چیزی به نام سربازی برای خانم‌ها وجود ندارد، البته می‌شود یک خانم نیروی نظامی باشد، مثلاً در ارتش باشد یا پلیس و ... اما چیزی به صورت مرسوم که نامش سربازی (بخوانید اجباری) باشد فقط مخصوص آقایان است، خیلی از زن‌ها علاقه دارند به سربازی بروند، یک جورهایی از فضای سربازی و شاید خطراتی که مردها از این بخش از زندگی‌شان دارند، لذت می‌برند و علاقه‌مند هستند به تجربهٔ چنین رویدادی! معمولاً یک بخش از سربازی به نگهداری می‌گذرد، خانم‌ها اگر نمی‌توانند سربازی را تجربه کنند می‌خواهیم در ضمن یک فرمول راهی برای نگهداری پیشنهاد کنیم. فرمول راز رفتار زن با همسرش:

پنجره

«نگهبانی + صبوری + لباس بودن»

یک نگهبان چه کاری انجام می‌دهد؟ نگهبان یک بانک یا یک فروشگاه یا مدرسه چه می‌کند؟ بر اساس نظر اسلام زن باید در زندگی نگهبان خانواده باشد،^۱ انتخاب این لفظ کاملاً هوشمندانه بوده است. اسلام می‌خواهد بگوید زن در مقابل همسرش نگهبان است، نگهبان مال و آبرو و پاکی همسرش و ... یک نگهبان پاکی باید هرچه در توان دارد انجام دهد تا آلودگی به وجود نیاید. زندگی‌های زیادی هستند که زن در آن‌ها به وظیفه نگهبانی‌اش درست عمل نکرده و دزد مال و آبرو و پاکی و ... توانسته به آن زندگی دستبرد بزند. صبوری دومین قسمت فرمول رفتار زن با همسرش است، صبوری زن در برابر بداخلاقی‌های همسرش زندگی را بیمه می‌کند، همان‌طور که بیمه در مواقعی که ضرری برسد عواقب ضرر را تأمین می‌کند (البته ما که از بیمه‌ها تا به حال خیر زیادی ندیده‌ایم!) صبوری زن در زندگی نیز از بین نرفتن کانون خانواده را تأمین می‌کند، به همین دلیل است که خداوند پاداش بسیار زیادی برای زنی که در مقابل بداخلاقی‌های همسرش صبوری کند در نظر گرفته است.^۲ در نهایت اینکه زن باید لباس همسرش باشد، لباس چه می‌کند؟ انسان را محافظت می‌کند، به انسان زیبایی می‌دهد، عیوب انسان را می‌پوشاند و ...

۱. رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: و زن در خانه همسرش نگهبان است (عوالی الاذکی، ج ۱، ص ۱۲).
 ۲. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: سه دسته از زنان هستند که خداوند عذاب قبر را از آنان بر می‌دارد و در روز قیامت با فاطمه دختر محمد ﷺ محشور می‌شوند؛ زنی که بر غیرت شوهرش شکیبیا باشد و زنی که در مقابل بداخلاقی شوهرش صبر کند و زنی که مهریه‌اش را به شوهرش ببخشد (وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۲۸۵).

زن نیز باید برای همسرش لباس باشد و او را محافظت کرده، به او زیبایی دهد و عیوبش را بپوشاند.

پنجره

﴿هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ﴾

زن‌های شما پوشش شما هستند.

زن باید مشوق مرد باشد برای عمل کردن به فرمان‌های خداوند و کاری کند که همسرش بیشتر به خداوند نزدیک شود، نه اینکه با رفتارش و خواسته‌هایش کاری کند که همسرش از خدا دور شود. خانه وقتی خانهٔ خورشید می‌شود که زن و مرد با هم به گونه‌ای رفتار کنند که خداوند می‌پسندد، همه چیز برای خدا باید باشد و رفتار ما در این بخش از زندگی نیز برای او و به خاطر اوست.

پنجره

زن باید ضرورت‌های مرد را درک کند و بر او فشار روحی و اخلاقی وارد نسازد. کاری نکند که او در امر زندگی مستأصل شود و خدای ناکرده متوسّل به راه‌های خلاف و نادرست شود. باید او را به ایستادگی و مقاومت در میادین زندگی تشویق

کند و اگر چنانچه کار او مستلزم این است که مثلاً نمی‌تواند یک مقداری به وضع خانواده رسیدگی کند، این را مرتب به رخ او نکشد^۱ ...

اگر مرد خانه، فعالیت‌های علمی و چه جهادی و سازندگی و چه برای کسب روزی و چه برای کارهای عمومی دارد، زن سعی کند فضای خانه را برای او مساعد کند که او بتواند با روحیه خوب سر کار برود و با شوق به خانه برگردد^۲ ... بعضی از زن‌ها نسبت به مردها سختگیری می‌کنند. مثلاً باید این را حتماً بخری! باید این جور خانه‌ای حتماً فراهم کنی! فلان کس این طور خریده، من اگر نخرم مایه سرشکستگی می‌شود. با این حرف‌ها شوهر خود را اذیت می‌کنند که این درست نیست.^۳

۱. مقام معظم رهبری در خطبه عقد، ۱۳۷۵/۲/۱۰.
۲. مقام معظم رهبری در خطبه عقد، ۱۳۷۳/۹/۲.
۳. مقام معظم رهبری در خطبه عقد، ۱۳۷۴/۵/۱۸.

تا مادری و پدری

فصل سوم

رفتار والدین قبل از به دنیا آمدن فرزندان

بعد از ازدواج چشم که به هم بگذاریم وقت پدر شدن و مادر شدن فرا می‌رسد، زمان سریع می‌گذرد، ممکن است کسانی فکر کنند فرصت زیادی دارند برای آماده شدن برای پدری و مادری اما حقیقت این است که فرصت محدود است و زمان به سرعت می‌گذرد. زن و شوهر تا مادر شدن و تا پدر شدن چه رفتاری را باید به کار بگیرند؟ از نظر اسلام در این دوره زمانی بعد از ازدواج تا فرزنددار شدن چه رفتاری پسندیده است؟ رفتار والدین قبل از به دنیا آمدن فرزند در فرمول زیر آمده است:

پنجره

«ایجاد آمادگی برای فرزنددار شدن + رعایت نکات اسلامی در انعقاد نطفه»

وقتی سخن از ایجاد آمادگی می‌شود یک مفهوم کلی در ذهن انسان می‌آید که این مفهوم کلی شامل هرگونه آمادگی می‌شود؛ آمادگی

روحی، جسمی، معنوی و ... پدر و مادر باید این آمادگی را در خود ایجاد کنند، برای داشتن فرزندی بهتر و نیرومندتر و سالم‌تر لازم است جسم پدر و مادر سالم باشد و از آمادگی جسمانی خوبی برخوردار باشند. غذای پدر و مادر خصوصاً غذایی که مادر استفاده می‌کند بر روی فرزند تأثیر دارد،^۱ روحيات و خلق و خوی والدین بر روی فرزند تأثیر دارد، اگر مال حرامی خورده شود، لباس حرامی پوشیده شود و گناهی انجام شود همه این‌ها بر روی کودک تأثیر خواهد داشت و باعث شرکت شیطان در اولاد انسان می‌شود. پس بر همین اساس والدین باید نسبت به آمادگی‌های جسمی، روحی، اخلاقی و معنوی خود حساس باشند و این آمادگی‌ها را قبل از به دنیا آمدن فرزند مورد توجه قرار دهند.

پنجره

﴿وَشَارِكُهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ﴾^۲

و [ای شیطان] در اموال و اولاد [انسان‌های بد] مشارکت کن.

قسمت دیگر رفتار والدین قبل از به دنیا آمدن فرزند در خصوص رعایت نکات و آداب اسلامی در انعقاد نطفه و آمیزش جنسی است. شیوه و

۱. امام حسن علیه السلام به نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: غذای زنان باردار شیر باشد چون بچه اگر در شکم مادر از شیر تغذیه کند قلبش محکم و عقلش زیاد می‌شود و اگر بچه پسر باشد شجاع می‌شود و اگر دختر باشد زنانه آن به گونه‌ای می‌شود که نزد شوهر خود عزیز می‌شود (اصول کافی، ج ۶، ص ۳۳).

۲. اسراء، ۶۴.

زمان آمیزش بر روی جسم و روح فرزند تأثیر بسیاری دارد و در این خصوص روایات متعددی در منابع اسلامی وجود دارد^۱ که اینجا مجالی برای ذکر آنها نیست.

پدر شدن و مادر شدن از قبل از تولد اتفاق می‌افتد و پدر و مادری که آینده و سبک زندگی فرزندشان برایشان مهم است، از قبل از تولد وی به فکر او بوده و حواسشان هست از نظر جسمی، روحی، اعتقادی و ... و همچنین از نظر آمیزش جنسی نکاتی را رعایت کنند که در سلامت روح و جسمشان تأثیر بهتری می‌گذارد. «تا مادری و تا پدری» پدرها و مادرها از همان ابتدای ازدواج شروع شده است، می‌توانید از همان ابتدای ازدواج نام پدر و مادر را روی خودتان بگذارید و شروع کنید به عمل کردن به فرمول رفتار والدین قبل از به دنیا آمدن فرزند.

۱. معصومین علیهم‌السلام می‌فرمایند: هنگام همبستر شدن ابتدا نام خدا را ذکر کن، هنگام ظهر همبستر نشوید، در آن هنگام حرف نزنید، با میل به زن دیگر با همسر خود همبستر نشوید، هنگام همبستر شدن حتماً هر کدام دستمالی جداگانه داشته باشید، ایستاده نزدیکی نشود که کار حیوانات است، در مواقع و مکان‌های زیر از همبستر شدن پرهیز کن: شب عید قربان، زیر درخت میوه، در برابر خورشید مگر آنکه پرده‌ای شما را بپوشاند، بین اذان و اقامه، نیمه شعبان، در روز آخر شعبان، بر پشت بام، شب ماه گرفتگی، روز خورشید گرفتگی، بین غروب خورشید تا از بین رفتن شفق، و در مواقع زیر نیز همبستر شدن خوب است: شب دوشنبه، شب سه‌شنبه، شب و ظهر روز پنج‌شنبه شب و عصر روز جمعه و ... (الأداب الدینیة للخزانة المعینیة با ترجمه عابدی، ص ۲۹۷ - ۳۰۱).

نشانه شناسی

فصل چهارم

رفتار والدین بعد از به دنیا آمدن فرزندان

در عالم نشانه‌های مختلفی از خداوند وجود دارد و یکی از این نشانه‌ها فرزندان انسان هستند. باید این نشانه‌های الهی را شناخت و با توجه به شناخت با آن‌ها رفتار کرد. والدین بعد از به دنیا آمدن فرزند با قبل از آن تفاوت دارند و لازم است رفتارشان با خودشان و با فرزندانشان رفتار مناسبی باشد. این رفتار در فرمول زیر آمده است:

پنجره

«احترام زن و شوهر به همدیگر + توجه به بهداشت
و تغذیه روحی و جسمی فرزند + توجه بیشتر به
دختران»

بچه‌ها که به دنیا آمدند پدر و مادر باید حواسشان باشد که احترام به یکدیگر را بیش از قبل حفظ نمایند، اینکه مادر جلوی روی فرزندان با پدر بدرفتاری کند بر روی تربیت فرزندان تأثیر خواهد داشت، اینکه پدر پیش‌روی فرزندان با مادر دعوا کند و احترام او را حفظ نکند اثر سوء

تربیتی بر روی فرزندان خواهد داشت و شخصیت پدر و مادر را در ذهن آن‌ها دچار ضعف خواهد کرد و تربیت آن‌ها را نیز دچار مشکل.

همچنین بر پدر و مادر لازم است که به بهداشت و تغذیهٔ کودکان اهمیت بدهند، این اهمیت دادن هم شامل بهداشت و تغذیهٔ روحی است و هم شامل بهداشت و تغذیهٔ جسمی. مثلاً توجه به اینکه فرزند باید از شیر مادر تغذیه کند بسیار ضروری است و در زندگی و آیندهٔ جسمی و روحی فرزند تأثیر بسیاری خواهد داشت.

پنجره

﴿وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ﴾

مادران، فرزندان خویش را دو سال تمام شیر دهند.

در خصوص توجه به تغذیهٔ روحی کودک نیز مهم‌ترین نکته آموزش کودک است، نوع این آموزش را نیز اسلام معین کرده است. قانونش این است که والدین باید آینده را در نظر بگیرند، ببینند فرزندانشان در آینده به چه چیزهایی نیاز خواهند داشت و چه چیزهایی در آینده به دردشان می‌خورد همان‌ها را به فرزندانشان تعلیم دهند.^۲ گاهی والدین

۱. بقره، ۲۳۳.

۲. امام علی علیه السلام می‌فرمایند: بهترین آموختنی‌ها برای جوانان و نوجوانان چیزهایی است که در بزرگسالی به آن‌ها نیازمند می‌شوند (شرح نهج البلاغه، ج ۲۰، ۳۳۳).

چیزهایی به فرزندانشان آموزش می‌دهند و آن‌ها در کلاس‌هایی ثبت‌نام می‌کنند که آن کلاس‌ها هیچ تأثیر مهم و مثبتی در آینده فرزندشان ندارد، نه ذهن او را پرورش می‌دهد، نه استعدادهایش را شکوفا می‌کند و نه چیزی به علمش اضافه می‌کند.

کودک وقتی به یک بزرگسال تبدیل شود بیش از همه چیز نیازمند این است که تصویر درست و صحیحی از خودش، خدا و جهان پیرامونش داشته باشد و این یاد دادن و این آموزش اگر در کودکی محقق شود در بزرگسالی تأثیر خواهد داشت.

مشکلاتی که از نظر فکری در بزرگسالی خیلی از آدم‌ها ایجاد می‌شود، ریشه در دوران کودکی و نوجوانی و جوانی آن‌ها دارد، اگر والدین آن‌ها این مسائل را در آن ایام جدی می‌گرفتند زندگی فرزندشان در بزرگسالی چیزی متفاوت از آنچه اکنون هست، می‌شد.

این مسئله مثل آموزش کوهنوردی به کسی است که می‌دانیم در آینده‌ای نزدیک لازم است به کوهی صعود کند، اگر به آن فرد به جای کوهنوردی روش تبدیل کرم‌های جنوب خلیج بالکان به طعمه برای صید ماهی‌های آب‌های شیرین رودخانه دارغوزآباد سفلی را آموزش دهیم در کوهنوردی و صعودش هیچ فایده‌ای نخواهد داشت، اما اگر قبل از صعود به او کوهنوردی یاد بدهیم در هنگام صعود مشکلات کمتری خواهد داشت.

یکی از مسائلی که لازم است به درستی به فرزندان آموزش داده شود و در آینده به کار فرزندان خواهد آمد، مسائل دینی است، خداوند این کار را بسیار می‌پسندد و این عمل باعث رضایت اوست.^۱ یا مثلاً اینکه فرزندان به کتابخوانی عادت کنند، برنامه‌های مفید رسانه‌ها را دنبال کنند و ... همه جزو مسائلی است که در آینده فرزند و نوع زندگی‌اش تأثیر خواهد داشت.

پنجره

مراقبت و تربیت بر عهده‌ی والدین است. گزینش برنامه‌های سالم رسانه‌ها برای کودکان نیز وظیفه‌ی دیگر آن‌هاست. بچه‌ها را به کتابخوانی عادت دهید و کتاب‌های مفید مناسب سن آن‌ها تهیه کنید.^۲

واقعاً اینکه کودک با کتاب‌های مفید مانوس باشد، برایش بهتر است یا با بازی‌های کامپیوتری؟ کدام یک از آن‌ها در رفتار فعلی کودک و آینده‌اش تأثیر بیشتری دارند؟

نکته‌ی آخر در خصوص این رواق و این فرمول: علی‌رغم اینکه متأسفانه

۱. و کسان خود را به نماز خواندن و زکات دادن دستور می‌داد، و نزد پروردگار خویش پسندیده بود (مریم، ۵۵).

۲. مقام معظم رهبری در پاسخ به نامه‌ی یک شهروند، ۱۳۷۷/۰۶/۰۷.

در جوامع جوری تبلیغات شده است که اسلام به دختران توجه ندارد، اسلام توجه بیشتری به دختران داشته و این را می‌پسندد که والدین محبت و توجه به فرزندان دختر را مقدم دارند.^۱

۱. باید دختران را بر پسران (در محبت مثل هدیه خریدن) مقدم بدانید (وسائل الشیعه، ج ۲۱، ص ۵۱).

محبت‌های تقویمی

فصل پنجم

رفتار فرزندان با پدر و مادر

اگر تقویم دارید لطفاً بیاوریدش نزدیک؛ فروردین، اردیبهشت، خرداد روزهای زیادی چشمانمان را می‌گیرد، برخی روزها روزی خاص شده‌اند، مثلاً روزی خاص برای پزشکان، روزی خاص برای خبرنگاران، روزی خاص برای دانشجویان و دانشگاهیان و دو روز را هم در تقویم گذاشته‌اند برای والدین، برای پدر و مادر، یک روز برای مادران است و یک روز هم برای پدران.

محبت‌های ما هم گاهی مثل تقویم است، به این دسته از محبت‌ها می‌گوییم: «محبت‌های تقویمی» گاهی فکر می‌کنیم فقط یک روز برای پدر و مادر است و همین که آن روز به گونه‌ای دیگر باشیم و رفتاری متفاوت داشته باشیم کافی است! این را گفتیم که بگوییم فرمول رفتار با پدر و مادر از نظر اسلام چیزی جدای از «محبت‌های تقویمی» است!

پنجره

«نیکی به پدر و مادر به صورت مطلق + محبت بیشتر»

به مادر - عمل به دستورات غیر شرعی آن‌ها»

اگر قرآن همراهتان هست لطفاً بیاوریدش نزدیک، بیاید کتاب خدا را ورق بزنیم، سوره حمد، سوره بقره، سوره آل عمران ...

کتاب خدا را که نگاه کنیم، آیات زیادی در خصوص محبت و نیکی چشمانمان را می‌گیرد، بعضی آیات اما انگار فرق دارند. برخی آیات مخصوص پدر و مادرهاست اما محتوایشان واقعاً عجیب است.

پنجره

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾
پروردگارت حکم قطعی کرده که غیر او را نپرستید و به والدین نیکی کنید.

خدا نیکی کردن به والدین را از مهم‌ترین واجبات بعد از توحید آورده است. عجیب است، چقدر برای خدا این نیکی و محبت به پدر و مادر مهم است که بعد از توحید و وحدانیت و یگانه بودن خودش آن را آورده است. خدا حتی نگفته به پدر و مادری نیکی کنید که برایتان زحمت کشیده‌اند، یا مؤمن و مسلمان و شیعه هستند، خدا حتی نگفته به پدر و

۱. اسراء، ۲۳.

مادری نیکی کنید که زنده و در قید حیات هستند، یا در روزی خاص یادتان بیاید و به آن‌ها نیکی کنید. گفته است:

«به پدر و مادر نیکی کنید»^۱.

همین! این یعنی باید محبت کرد و نیکی کرد به صورت مطلق، هرچه که باشند، هرگونه که باشند، زنده باشند یا مرده، در همهٔ زمان‌ها، در همهٔ مکان‌ها، فرقی نمی‌کند، همین که «پدر» و «مادر» باشند محبت و نیکی می‌شود وظیفه برایمان، وظیفه‌ای مهم که خدا آن را بعد از توحید و اعتقاد به وحدانیت خود آورده است.

نیکی کردن و محبت کردن به پدر و مادر مثل نیکی کردن به دیگران نیست، ما حق نداریم کوچک‌ترین کلمهٔ ناخوشایندی به آنان بگوییم حتی اگر حق با ما باشد،^۲ حق پرخاشگری نداریم حتی اگر حق با ما باشد، حق بی‌ادبی و بی‌احترامی نداریم حتی اگر حق با ما باشد.^۳ اگر پدر و مادر به ما ظلم هم کرده باشند حتی حق نداریم نگاه غضبناک به آن‌ها داشته باشیم و این نگاه مانع قبولی نمازمان است!^۴ و اساساً یکی

۱. جز خدا را نپرستید و به پدر و مادر خود نیکی کنید (بقره، ۸۳).

۲. و آن کس که به پدر و مادرش می‌گفت: اف بر شما ... چنین کسانی عذاب خدا بر آنان حتمی شده و در زمرهٔ امت‌های گذشته از جن و انسند که زیانکار شدند (احقاف، ۱۷ و ۱۸).

۳. [و به پدر و مادر حتی] کلمه‌ای که رنجیده خاطر شوند مگو و کمترین آزار به آن‌ها مرسال و با ایشان به اکرام و احترام سخن بگو (اسراء، ۲۳).

۴. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: کسی که به پدر و مادر خود در حالی که به او ظلم کرده‌اند با خشم نگاه کند، خداوند نمازش را قبول نمی‌کند (اصول کافی، ج ۲، ص ۳۴۹).

از دلائل عدم اجابت دعا‌های ما همین ناراحتی پدر و مادر از ماست.^۱

این مطلب تنها مربوط به زمان حیات پدر و مادر نیست، اگر پدر و مادر در قید حیات هم نیستند طلب مغفرت برایشان و اهدای ثواب کارهای خالصانه‌مان به آن‌ها، یکی از بهترین نمونه‌ها و ملاک‌های احسان و نیکی است و انجام ندادنش جزو مصادیق عاقّ والدین است.^۲

حالا در این محبت به پدر و مادر یک اولویت هم وجود دارد و یک میزان، در این محبت کردن هم اولویت با مادر است و هم میزان محبت به مادر لازم است بیشتر از محبت به پدر باشد. جایگاه پدر رفیع است و احترام و محبت به او قطعاً واجب است اما در این میان اسلام به ما سفارش کرده است که به مادر بیش از پدر نیکی کنیم و به ما اعلام کرده است که توانایی ادای کمترین حق مادر را هم نخواهیم داشت، مگر اینکه خداوند ما را یاری کند.

پنجره

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:

وَ اعْلَمُ أَنَّ حَقَّ الْأُمِّ أَلْزَمُ الْحُقُوقِ وَ أَوْجِبُ لِأَنَّهَا حَمَلَتْ حَيْثُ

۱. امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: از جمله گنا‌هایی که باعث تاریکی دل و عدم قبولی دعاها می‌شود آزار و اذیت پدر و مادر است (اصول کافی، ج ۲، ص ۴۴۸).
۲. امام باقر علیه السلام می‌فرمایند: کسی که در زمان حیات پدر و مادرش نسبت به آن‌ها نیکی داشت اما پس از مرگ آن‌ها بدهکاری‌هایشان را نمی‌پردازد و برایشان استغفار نمی‌کند خداوند چنین فردی را عاق والدین به حساب می‌آورد (اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶۳).

لَا يَحْمِلُ أَحَدٌ أَحَدًا وَ وَقَّتْ بِالسَّمْعِ وَ الْبَصَرِ وَ جَمِيعِ الْجَوَارِحِ
 مَسْرُورَةً مُسْتَبْشِرَةً بِذَلِكَ فَحَمَلَتْهُ بِمَا فِيهِ مِنَ الْمَكْرُوهِ الَّذِي لَا
 يَصْبِرُ عَلَيْهِ أَحَدٌ وَ رَضِيَتْ بِأَنْ تَجُوعَ وَ يَشْبَعَ وَ تَطْمَأَ وَ يَرُوى
 وَ تَعْرِى وَ يَكْتَسِبِ وَ تَطْلَهُ وَ تَضْحَى فَلْيَكُنِ الشُّكْرُ لَهَا وَ الْبِرُّ وَ
 الرَّفْقُ بِهَا عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ وَ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَطِيقُونَ بِأَدْنَى حَقِّهَا
 إِلَّا بِعَوْنِ اللَّهِ^۱.

بدان که حق مادر از جمله لازم‌ترین حقوق و واجب‌ترین آن‌هاست، زیرا او به گونه‌ای فرزند را حمل کرد که هیچ کس فرد دیگری را به این صورت حمل نمی‌کند، او با گوش و چشم و همهٔ اعضایش از فرزند مراقبت کرد، در حالی که از این کارش شادمان و امیدوار بود، پس او فرزندش را با آن سختی که هیچ کس بر چنین سختی صبر نمی‌کند حمل کرد و راضی شد که خودش گرسنه و فرزندش سیر باشد، خودش تشنه و فرزندش سیراب باشد، خودش برهنه و فرزندش پوشیده، خودش در آفتاب و فرزندش در سایه باشد، پس سپاسگزاری و محبت به مادر باید به اندازهٔ این کارهای او باشد، گرچه شما توان ادای کمترین حق او را ندارید مگر به یاری خداوند.

در این محبت کردن و نیکی کردن یک حدی هم وجود دارد و آن

۱. مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۱۸۰.

اینکه پدر و مادر کاری غیرشرعی از ما بخواهند، بحث در خصوص مستحب و مکروه و این‌ها نیست؛ بحث در خصوص واجب و حرام است، تنها جایی که حق داریم به فرمان پدر و مادر عمل نکنیم موردی است که از ما بخواهند کاری حرام انجام دهیم یا واجبی را ترک کنیم آن هم در عین احترام^۱.

پنجره

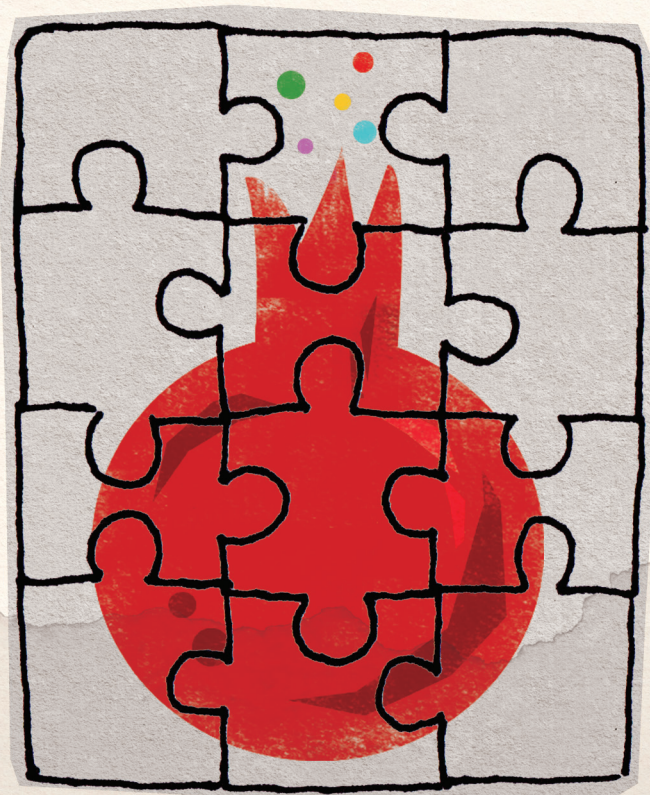
انسان پیش والدین باید خودش را کوچک بکند ... [قرآن می‌گوید]: خودت را در مقابل پدر و مادرت ذلیل کن. در حالی که انسان مسلمان پیش هیچ‌کس نباید ذلیل بشود، اما پدر و مادر مستثنا هستند.^۲

۱. و اگر پدر و مادر بکوشند تا چیزی را که در مورد آن علم نداری با من شریک کنی اطاعتشان مکن، و در این دنیا به نیکی همدم‌شان باش (لقمان، ۱۵).
۲. مقام معظم رهبری در دیدار معلمان نمونه کشور، ۱۳۷۰/۰۲/۱۲.

خواهران و برادران غریب

فصل ششم

رفتار فرزندان با یکدیگر

مدت هاست که برخی‌شان با یکدیگر غریبه هستند و رابطه‌ای ندارند، اگر رابطه هم دارند روابطشان سرد است. دلائل مختلفی می‌شود برای این غریب بودنشان ذکر کرد، اما هرچه هست خواهران و برادران نباید غریب باشند، برای اینکه از این غریبی در بیایند بهشان یک فرمول می‌دهیم، یک فرمول که در رفتار با یکدیگر به کار بگیرند، فرمول رفتار فرزندان با یکدیگر:

پنجره

«استفاده از خواهران و برادران در جهت رشد +
نصیحت کردن آنان به وقت نیاز + احترام ویژه به
خواهر و برادر بزرگ‌تر»

از نظر اسلام خواهر و برادر باید در جهت رشد و تعالی یکدیگر باشند، این رشد و تعالی فقط مربوط به مورد خاصی نیست؛ رشد و تعالی اقتصادی، رشد و تعالی علمی و از همه مهم‌تر رشد و تعالی معنوی نیز

در آن وجود دارد، قبلاً هم گفته شد که انتخاب الفاظ در آیات قرآن و روایات کاملاً دقیق است. حالا اگر در روایات خواهر و برادر به دست انسان و عزت و قدرتش تشبیه شده است،^۱ تشبیه حساب شده و بسیار دقیقی است.

ما با کمک دست کارهایمان را انجام می‌دهیم اگر دست نباشد برخی از کارهایمان روی زمین می‌ماند و مجبوریم به سختی کاری را انجام دهیم، اگر دست وجود نداشته باشد یک چیزی کم است و نقصی در انسان وجود دارد. کسی هم که از نعمت خواهر و برادر محروم است مثل کسی است که دست و تکیه‌گاه ندارد، مثل کسی است که یک چیزی در جسمش کم است. کسانی هم که به هر دلیلی از خواهر و برادرشان جدا شده‌اند، روابطشان سرد شده است و یا جدایی بینشان اتفاق افتاده است، در واقع ناقص شده‌اند و دست‌هایشان را از دست داده‌اند.

مشکلات خیلی از خواهرها و برادرها با یکدیگر به دلیل حرف نزدن است، بله همین صحبت کردن ساده، این صحبت کردن می‌تواند حضوری باشد، می‌تواند تلفنی باشد، می‌تواند پیامکی باشد، می‌تواند در دل یک نامه باشد و ... زمانی که خواهران و برادران در وقت نیاز

۱. امام سجاد علیه السلام می‌فرمایند: حق برادر [و خواهر] تو این است که بدانی او به منزله دست و عزت و نیروی توست، پس از او به عنوان ابزاری در جهت معصیت خدا استفاده نکن و او را در جهت ستم به مخلوقات خدا به کار نگیر و از یاری رساندن به او در برابر دشمنانش و خیرخواهی کردن برایش دست بردار (من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۶۲۲).

یکدیگر را نصیحت و راهنمایی نکنند، مشکلات بیشتر و بیشتر می‌شود و حتی اگر مشکلات خاصی هم به وجود نیاید و روابط به سردی نرفته باشد اشکال در خواهر و برادر انسان، بر اساس همان مثال دست، اشکال در یک قسمت از بدن است و کم‌کم این اشکال کل بدن را دچار آزار خواهد کرد.

فردی را تصور کنید که برادر یا خواهرش به بلای اعتیاد دچار شده است. ممکن است در ابتدا ضرری به خواهر و برادر نرسد، اما در ادامه این بلا کم‌کم این برادر یا خواهر را دچار مشکلات جدی خواهد کرد و این مشکلات گریبان دیگر خواهران و برادران را خواهد گرفت و این دست معیوب یا مشکل‌دار به سرعت دیگران را هم از کار خواهد انداخت.

این با هم بودن و به هم توجه کردن را باید از کودکی شروع کرد تا بعدها اگر دستی مشکل پیدا کرد راحت‌تر بتوان مشکلش را برطرف کرد. مثلاً خیلی از عبادات و کارهای مختلف را می‌شود با خواهر و برادر در خانواده انجام داد؛ هم باعث پیشرفت و ارتقای معنوی خود شد و هم باعث ارتقای معنوی خواهر و برادر.

می‌نشستیم و ساعت‌های متمادی، اعمال روز عرفه را انجام می‌دادیم. هم دعا داشت، هم ذکر و هم نماز. مادرم می‌خواند، من و بعضی از برادر و خواهرها هم بودند، می‌خواندیم.^۱

پس بنا بر نظر اسلام به خواهر و برادر به دید یک دست باید نگاه کرد، دست خودمان، باید به آن‌ها مانند تکه‌ای از وجودمان نگاه کنیم و لازم است از یکدیگر در جهت تعالی استفاده کنیم و به وقت نیاز نصیحت‌شان کنیم.^۲ سعی کنیم در محیط خانواده اختلافات و مشکلاتمان را حل کنیم.

پنجره

﴿فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوَيْكُمْ﴾^۳

پس بین برادران [و خواهرانتان] اصلاح کنید.

در این میان نباید فراموش شود که خواهر و برادر بزرگ‌تر جایگاهشان فرق دارد، برادر بزرگ‌تر مانند پدر است و خواهر بزرگ‌تر مانند مادر. پس قدر این دست‌هایمان را بدانیم و کمی بیشتر بهشان توجه کنیم، هرچه باشد برادران و خواهران عضوی از بدن زندگی ما هستند و چه

۱. مقام معظم رهبری در گفت و شنود صمیمانه با گروهی از جوانان و نوجوانان، ۱۳۷۶/۱۱/۱۴.
۲. رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: هرگاه برادر [یا خواهر] خود را نیازمند نصیحت می‌بینید و می‌توانید نصیحتش کنید، او را نصیحت کنید (بهج/الفصاحه، حدیث ۲۴۵).
۳. حجرات، ۱۰.

خوب باشند و چه بد، جزئی از ما هستند و خوبی یا بدی آنها در هر صورت به ما می‌رسد.

پنجره

امام رضا علیه السلام می‌فرمایند:
الْأَخُ الْأَكْبَرُ بِمَنْزِلَةِ الْأَبِّ^۱.
برادر بزرگ‌تر جایگاه پدری دارد.

فرزند جدید

فصل هفتم

رفتار با داماد و عروس

معمولاً وقتی خانواده‌ای دخترش را شوهر می‌دهد، یا خانواده‌ای دیگر پسرش را همسر می‌دهد، این تصور به وجود می‌آید که یک نفر از خانواده‌شان کم می‌شود. به هر حال جای خالی‌اش را می‌بینند و دیگر در خانه آن‌ها زندگی نمی‌کنند و همین دلیل می‌شود که تصور کنند فرزندی از آن‌ها کم شده است. در صورتی که بر اساس فرمول رفتار با داماد و عروس مطلب به نحوی دیگر است.

پنجره

داماد + عروس = ۲

این فرمول یعنی اینکه با شوهر دادن دختر و یا همسر دادن پسر فردی از خانواده کم نمی‌شود، بلکه یک فرزند جدید به خانواده اضافه شده است. یعنی یک نفر می‌دهی دو نفر پس می‌گیری!

پیوندهای سببی، یعنی همان پیوندهایی که مثلاً به سبب ازدواج رخ می‌دهند پیوندهای مهمی هستند و این پیوندها را خداوند به وجود

آورده است، یعنی این عروس و داماد و اینکه به واسطه ازدواج فامیل جدیدی به وجود بیاید را خدا در قرآن کریم به خودش نسبت داده است.

پنجره

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا﴾^۱

اوست که از آب بشری آفرید و آن را نسب و سبب قرار داد که پروردگار تو قدرتمند است.

اگر خانواده‌ها به داماد و عروس به عنوان فرزندی جدید نگاه کنند مشکلات میان آن‌ها کمتر می‌شود، انسان با فرزندش چگونه رفتار می‌کند؟ چطور به او محبت می‌کند؟ اگر اشتباه کند با چه روشی او را اصلاح می‌کند؟ در صلهٔ رحم با وی چگونه رفتار می‌کند؟ در کمک کردن به وی برای بهتر زندگی کردن چه رفتاری را پیش می‌گیرد؟ و ... هر چیزی که در خصوص رفتار با فرزند می‌گوییم در خصوص رفتار با داماد و عروس هم هست، چرا؟ چون گفتیم که داماد و عروس هم فرزند انسان هستند و عضوی از خانواده.

پنجره

امام رضا علیه السلام می‌فرماید:

۱. فرقان، ۵۴.

ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْمُصَاهَرَةَ نَسَبًا لَاحِقًا وَ أَمْرًا مُفْتَرَضًا وَ شَجَّ بِهَا
الْأَرْحَامَ وَ أَلْزَمَهَا الْأَنَامَ.^۱

به درستی که خداوند دامادی را نسبت لاحق (فامیلی که به انسان ملحق می‌شود) و امری واجب قرار داد و به واسطه آن ارحام را به هم پیوند داد و آن را بر خلائق لازم نمود.

در خانواده بیش از همه پدرها و مادرها در مقابل این فرزند جدیدشان مسئول هستند، آن‌ها نباید بگذارند رفتار میان عروس و داماد سرد شود، یعنی حواسشان باشد اگر مشکلی میان عروس و داماد هست آن‌ها مشکلات را حل کنند نه اینکه خودشان مشکل جدید به وجود بیاورند! بیاپید به زندگی‌مان نگاه کنیم و تصور کنیم که فرمول رفتار با داماد و عروس را اجرا کرده‌ایم، چه تغییری در زندگی می‌بینیم؟ چقدر این رفتار ما برای دیگران درس می‌شود؟ چقدر اوقاتمان را به جای پرداختن به مسائل حاشیه‌ای و دعوای بی‌دلیل به عبادت خداوند و بودن در کنار هم می‌گذرانیم؟ قطعاً حمایت کردن به موقع از عروس و داماد و تذکر دادن به موقع به آن‌ها باعث شیرین‌تر شدن ارتباطات می‌شود.

بچه‌هاشان را) جوان‌هایی را که ازدواج می‌کنند تأمین کنند. گاهی ممکن است یک دلخوری‌هایی پیش بیاید، پدر و مادرها که تجربه دارتر هستند، بزرگ‌تر هستند، عاقل‌تر هستند، نگذارند که این دلخوری‌ها به دلسردی زن و شوهر جوان از هم منتهی شود.^۱

مگر مهم است؟

فصل هشتم

صلهٔ رحم و ارتباط با سایر فامیل

انسان در زندگی خیلی از کارها را انجام می‌دهد و بعد در مقابل اذیت و آزار دیگران یا مسخره کردن شان هیچ عکس‌العملی نشان نمی‌دهد، در واقع با خودش می‌گوید: مگر مهم است؟

مثلاً فرض کنید کسی دوست دارد در رشتهٔ فیزیک در دانشگاه تحصیل کند و برای خودش هدف‌های مشخصی از درس خواندنش در این رشته دارد و اطرافیانش مسخره‌اش می‌کنند، این فرد وقتی به کارش ایمان داشته باشد با خودش می‌گوید: مگر مسخره کردن آن‌ها مهم است؟

ذره‌ای به این مسخره کردن دیگران اهمیت نمی‌دهد و آن کاری را که می‌داند درست است، انجام می‌دهد. مثل خواندن نماز، مثل داشتن عفت و پاکی! اگر کسی ما را به خاطر نماز خواندن، به خاطر پاک بودن مسخره کند ما باید پاکی را کنار بگذاریم؟ ما باید نماز خواندن را کنار بگذاریم؟ پاسخ روشن است. قطعاً خیر!

مسئله تا اینجا بسیار ساده است، اما کار از آنجایی سخت می‌شود که بحث صلهٔ رحم پیش می‌آید!

با بعضی از فامیل رفت و آمد می‌کنیم اما از اینکه با آن‌ها رفت و آمد می‌کنیم خوشحال نمی‌شوند، ما را دوست ندارند، تمایلی به ارتباط داشتن با ما ندارند، تمایلی ندارند که ما در زندگی کمکشان کنیم و با آن‌ها ارتباط فامیلی داشته باشیم و در یک کلام نمی‌خواهند ما صلۀ رحم را انجام بدهیم.

با آن دسته از فامیل که ارتباطشان با ما خوب است، مسئله عادی است و روابط ادامه دارد؛ مشکل و مسئله آنجاست که برخی از اقوام که از نظر دین انجام صلۀ رحم با آن‌ها واجب است و ترکش حرام، دوست ندارند با ما رابطه داشته باشند، یا اینکه واکنش بد و زنده‌ای نسبت به صلۀ رحم ما انجام می‌دهند! اینجا باید چه کنیم؟
فرمول زیر پاسخ را برای ما روشن می‌کند:

پنجره

«انجام دادن صلۀ رحم - توجه کردن به مسائل
حاشیه‌ای»

مقصود از اصل صلۀ رحم در بین ما رفت و آمد است، در صورتی که رفت و آمد یکی از راه‌های صلۀ رحم و کمترین حد آن است، صلۀ رحم یعنی ما بیش از دیگران و پیش از دیگران به فکر اقوام مان باشیم و

هرکاری از دستمان برمی‌آید برای آن‌ها انجام دهیم! ساده‌ترین کاری که انسان از دستش برمی‌آید این است که با اقوامش رفت و آمد داشته باشد! خداوند متعال یک سری احکام شرعی واجب و حرام دارد، مثل نماز، مثل روزه، مثل حج، مثل خوردن شراب، مثل دروغ گفتن و ... این احکام در یک چیز با یکدیگر مشابه هستند، اینکه خداوند به آن‌ها فرمان داده است و دوست ندارد که انسان‌ها از دستوراتش سرپیچی کنند. تصور نکنیم نماز مهم است و حج مهم نیست! تصور نکنیم دروغ گفتن بد است و روزه نگرفتن بد نیست! احکام الهی را خوب و بد تفسیر نکنیم! همه‌شان حکم الهی هستند و عمل به همه‌شان واجب است.

پنجره

﴿وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَ لَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾^۱

و کسانی که پیمان خدا را پس از محکم کردنش می‌شکنند، و چیزی را که خدا به پیوستن آن فرمان داده می‌گسلند، و در زمین تباهی می‌کنند، لعنت و بدی‌های آن سرای برای آنان است.

مگر مهم است؟

۱. رعد، ۲۵.

یکی از این احکام صلۀ رحم است، چه فرقی بین صلۀ رحم و نماز است؟ برگردیم به بحث قبل، اگر کسی ما را به خاطر نماز خواندن سرزنش کند یا از نماز خواندن ما خوشش نیاید، ما دست از نماز خواندن می‌کشیم؟ یا به دستور خدا عمل می‌کنیم و به نظر دیگران اهمیت نمی‌دهیم؟

در خصوص صلۀ رحم هم همین کار را باید انجام دهیم، دیگران خوششان نمی‌آید؟ نیاید، مگر مهم است؟ فقط و فقط نظر خدا مهم است، مگر می‌شود همهٔ انسان‌ها را راضی کرد؟ به نظر شما همهٔ انسان‌ها در یک موضوع مشخص با یکدیگر هم نظر هستند؟ حتی در خصوص خدا نیز انسان‌ها نظر واحدی ندارند و برخی انسان‌ها از خدا راضی نیستند! پس این فکر را که همهٔ انسان‌ها از ما راضی باشند، باید از ذهنمان بیرون کنیم!

نظر انسان‌ها اصلاً مهم نیست، تنها چیزی که مهم است نظر خداست، خداوند از ما می‌خواهد که صلۀ رحم را انجام دهیم، بدون توجه کردن به مسائل حاشیه‌ای ما این کار را انجام می‌دهیم و به حرف دیگران در این خصوص هیچ اهمیتی نمی‌دهیم. مگر حرف‌های آن‌ها مهم است؟ ما تنها برای خدا کار می‌کنیم، اجرمان را هم از خدا می‌خواهیم و به خدا هم پاسخ می‌دهیم! و رابطه‌مان را با کسی که رابطه‌اش را با ما قطع کرده، وصل می‌کنیم که خیر دنیا و آخرت در

همین نکته است.^۱ کاملاً انقلابی و کاملاً مقتدرانه. به همین سادگی!

پنجره

در اسلام ارتباط فامیلی و ارتباط با خویشاوندان ... یک رویه‌ی پسندیده است و این که صله‌ی رحم که یکی از واجبات است و قطع رحم از محرمات است مورد تأکید است، با توجه به همین است.^۲

اگر کسی نماز بخواند و روزه نگیرد ما به او با تقوا می‌گوییم؟ اگر کسی روزه بگیرد و شراب بخورد به او با تقوا می‌گوییم؟ اگر کسی شراب بخورد و حج به جا بیاورد ما به او با تقوا می‌گوییم؟ قطعاً خیر!

صلهٔ رحم هم حکمی است از احکام خدا مثل باقی احکام و از نظر اسلام کسی که صلهٔ رحم را انجام نمی‌دهد هر چقدر هم باقی کارهایش خوب باشد، نمازهایش اول وقت باشد، روزه‌های مستحبی آن چنانی بگیرد، باز هم تقوا ندارد.

مگر مهم است؟

۱. رسول خدا ﷺ می‌فرمایند: آیا شما را به برترین اخلاق دنیا راهنمایی کنم؟ کسی که با کسی که رابطه‌اش را با او قطع کرده رابطه را برقرار نماید (اصول کافی، ج ۲، ص ۱۰۷).
۲. مقام معظم رهبری در دیدار مردم و عشایر شهرستان نورآباد ممسنی، ۱۳۸۷/۰۲/۱۵.

امام رضا علیه السلام می‌فرماید:

إِنَّ اللَّهَ ... أَمَرَ بِاتِّقَاءِ اللَّهِ وَصِلَةِ الرَّحِمِ فَمَنْ لَمْ يَصِلْ رَحِمَهُ
لَمْ يَتَّقِ اللَّهَ^۱.

خداوند امر کرده است به تقوای الهی پس کسی که صلۀ رحم را انجام نمی‌دهد، تقوا ندارد.

معمولاً ما صلۀ رحم را مسئله کوچکی فرض می‌کنیم، در صورتی که صلۀ رحم به قدری مهم بوده که اگر برای انجام آن یک سال راه پیموده شود باز هم اسلام از آن نهی نمی‌کند و به آن سفارش می‌کند.^۲

دیگران هرچه می‌خواهند فکر کنند، دیگران رابطه‌شان را قطع کنند، دیگران راه را بر ما ببندند، هیچ کدام از این‌ها عزم انسان مؤمن را کم نمی‌کند و با خود نمی‌گوید در مقابل این همه محبت کردن چرا با من بد رفتاری می‌کنند! اصلاً وقتی کسی کاری را برای خدا انجام می‌دهد دیگر حتی در ذهنش توقعی از مردم ندارد که وقتی پاسخ درستی از مردم نگرفت، ناراحت شود.

۱. وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۲۵.

۲. رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: شاهان از اتمم و غائبان از آن‌ها و کسانی که در روز قیامت در صلب مردان و رحم زنان هستند را سفارش می‌کنم به صلۀ رحم و اگرچه برای انجام دادن این کار یک سال راه باشد و این از دین اسلام است (اصول کافی، ج ۲، ص ۱۵۱).

مثل این می‌ماند که ما برای وزارت بهداشت کاری را انجام دهیم بعد توقع داشته باشیم قوه قضائیه حقوق ما را بدهد! بعد توقع داشته باشیم وزارت ورزش و جوانان با ما با محبت رفتار کند! خنده دار نیست؟ وقتی کاری را برای جایی خاص انجام می‌دهیم توقع حقوق و اجر و پاداش و محبت را هم فقط باید از آنجا داشته باشیم. اگر ما کاری را برای خدا انجام می‌دهیم توقع اجر و محبت را فقط از خدا داریم.

حالا این فرمول را در ذهنمان مرور کنیم و برویم با کسانی که با ما رابطه‌شان را قطع کرده‌اند رابطه را وصل کنیم. اولش سخت است قبول دارم، اما وقتی این کار را انجام دادیم احساس می‌کنیم خداوند از ما راضی است.

« خلاصه

برای ساختن «خانهٔ انس» باید برای همسرت لباس باشی، قبل از فرزنددار شدن و بعد از فرزند دار شدن به فکر تربیت فرزندان باشی و به پدر و مادرت و خصوصاً مادرت محبت کنی.

می‌دانی که باید از برادران و خواهران در جهت رشد و تعالی استفاده کنی و می‌دانی که باید با همهٔ فامیل حتی اگر آن‌ها بدرفتاری کنند، صلهٔ رحم را به جا بیاوری.

۱. کتاب خانواده (بیانات مقام معظم رهبری در خصوص خانواده). انتشارات صهبا.
۲. مطلع عشق (توصیه‌های مقام معظم رهبری به زوج‌های جوان)، گردآوری: محمد جواد علی اکبری. انتشارات انقلاب اسلامی.
۳. فرزندان یک امانت است. مجموعه رهنما جلد ۹۵. رضا وظیفه مند. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی.
۴. سبک‌های ارتباطی والدین با فرزندان. مجموعه رهنما جلد ۸۰. محمد رضا احمدی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی.
۵. چگونه همسری باشیم. مجموعه رهنما جلد ۸۲. علی نقی فقیهی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی آستان قدس رضوی.
۶. گلبرگ زندگی ج ۲ و ۳. حسین دهنوی. انتشارات خادم الرضا علیه السلام.

مسابقه فرهنگی خانه انس

* پرسش‌ها از متن موجود طرح شده است.

* به روش‌های زیر می‌توانید در مسابقات فرهنگی شرکت کنید:

۱. ارسال پاسخ به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲: برای این کار، کافی است به ترتیب، نام مسابقه، شماره گزینه‌های صحیح پرسش‌ها به صورت یک عدد پنج‌رقمی از چپ به راست و نام و نام خانوادگی خود را به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲ ارسال کنید.

مثال: خانه انس ۱۴۱۳۲ سیدرضا کاظمی

۲. مراجعه به بخش مسابقات پرتال جامع آستان قدس رضوی به نشانی:

www.razavi.aqr.ir

۳. پاسخ به پرسش‌ها در پاسخنامه: پاسخنامه تکمیل شده را می‌توانید به صندوق‌های مخصوص مستقر در کیوسک‌های راهنمای زائر بیندازید یا به صندوق پستی ۳۵۱ - ۹۱۷۳۵ ارسال کنید.

* هزینه ارسال پاسخنامه از طریق «پست جواب قبول» پرداخت شده است و نیازی به استفاده از پاکت و تمبر نیست.

* پیامک‌ها و پاسخنامه‌های تکراری یا ناقص حذف می‌شود.

* آخرین مهلت شرکت در مسابقه، یک ماه پس از دریافت کتاب است.

* قرعه‌کشی از بین پاسخ‌های صحیح و به صورت روزانه انجام می‌شود و نتیجه آن از طریق سامانه پیامکی گفته شده به اطلاع برندگان می‌رسد.

تذکر: پیشنهادها و انتقادهای خود را در پیامک جداگانه‌ای ارسال کنید.

تلفن: ۰۵۱ - ۳۲۰۰۲۵۶۹

پرسش اول: در آیین اسلام زن به چه چیزی تشبیه شده است؟

۱. خورشید ۲. ستاره ۳. شاخه گل ۴. باران بهاری

پرسش دوم: خداوند متعال در کدام آیه از قرآن کریم دستور و حکم

نیکی به والدین را داده است؟

۱. سوره مبارکه اسراء، آیه ۲۳ ۲. سوره مبارکه حجرات، آیه ۱۰

۳. سوره مبارکه فرقان، آیه ۵۴ ۴. سوره مبارکه مریم، آیه ۵۵

پرسش سوم: براساس سخن امام رضا علیه السلام چه کسی جایگاه پدری

دارد؟

۱. عموی بزرگ‌تر ۲. برادر بزرگ‌تر

۳. دایی بزرگ‌تر ۴. دوست بزرگ‌تر

پرسش چهارم: این سخن از کدام امام معصوم علیه السلام نقل شده است؟

«خداوند امر کرده است به تقوای الهی؛ پس کسی که صلۀ رحم را

انجام نمی‌دهد، تقوا ندارد.»

۱. امام سجاد علیه السلام ۲. امام باقر علیه السلام

۳. امام رضا علیه السلام ۴. امام هادی علیه السلام

پرسش پنجم: طبق متن کتاب کدام گزینه درست نیست؟

۱. زن باید در زندگی نگهبان خانواده باشد.

۲. صبوری زن در برابر بد اخلاقی‌های همسرش زندگی را بیمه می‌کند.

۳. والدین باید مسائلی را که فرزندان در آینده نیاز دارند، به آن‌ها تعلیم

دهند.

۴. مهریه دادن مانند ادای قرض، واجب نیست.

پاسخنامه مسابقه فرهنگی خانه اُنس

نام و نام خانوادگی: نام پدر:

تحصیلات: استان: شهر:

تلفن ثابت باکد شهر: شماره همراه:

پاسخنامه مسابقه فرهنگی خانه اُنس

					پرسش / گزینه
۴	۳	۲	۱		اول
					دوم
					سوم
					چهارم
					پنجم

نظرسنجی کتاب خانه اُنس از مجموعه کتاب های «رهنما»

ردیف	موضوع	بسیار کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
۱	میزان رضایت از جذابیت ظاهری (طرح جلد، اندازه و...)				
۲	میزان شیوایی مطالب				
۳	قابلیت فهم مطالب				
۴	میزان جذابیت و تازگی موضوع و مطالب				
۵	میزان تأثیرگذاری و مفیدبودن مطالب				
۶	میزان تناسب محتوا با نیاز شما				
۷	میزان تناسب پرسش‌ها با موضوع				
۸	میزان رضایت کلی				
پیشنهادات و انتقادات: -----					

لبه کاغذ را پس از برش، تا زده و بچسبانید

پست جواب قبول

..... فرستنده:

.....

.....

..... کدپستی:

----- از این قسمت تا شود -----

هزینه پستی بر اساس قرارداد شماره ۲۵۱ - ۹۱۷۳۴ پرداخت شده است.

طرف قرارداد: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

صندوق پستی: ۳۵۱ - ۹۱۷۳۵